
BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARINI KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MAZMUN, MOHIYATI

Bahronova Shaxlo Islom qizi,

Buxoro davlat pedagogika instituti "Texnologik ta'lim" kafedrası o'qituvchisi

Davlatova Nasiba Ubaydillayevna

Buxoro davlat pedagogika instituti "Texnologik ta'lim" yo'nalaishi talabasi

Annotatsiya: maqolada bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini kreativligini rivojlantirishning mazmun, mohiyati, fan va texnikaning jadal sur'atlar bilan rivojlanishi natijasida bugungi kunda ilmiy bilimlar, tushuncha va tasavvurlar hajmi keskin ortib bormoqda. Bunday sharoitda, kreativ salohiyatli bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarga bo'lgan talablar ortib borib, ularning kasbiy kompetentligini yuksak darajada bo'lishi haqida ma'lumotlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: fan, texnika, kreativ, texnologiya, kasbiy, kompetent, innovatsion, bilim, ko'nikma, malaka, g'oya, tasavvur, strategiya, mutaxassis, ta'lim tizimi, metodika.

СОДЕРЖАНИЕ, СУТЬ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСТВА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИИ

Бахронова Шахло Ислом қизи

Бухарский государственный педагогический институт Преподаватель кафедры «Технологическое образование»

Давлатова Насиба Убайдиллаевна

Бухарский государственный педагогический институт Студентка кафедры «Технологическое образование»

Аннотация: в статье раскрыты содержание и сущность развития творческих способностей будущих учителей технологии, в результате бурного развития науки и техники сегодня резко увеличивается объем научных знаний, понимания и воображения. В таких условиях возрастают требования к будущим учителям технологии, обладающим творческим потенциалом и их профессиональная компетентность находится на высоком уровне.

Ключевые слова: наука, техника, креатив, технология, профессионал, компетентность, инновация, знание, умение, компетентность, идея, воображение, стратегия, специалист, образовательная система, методология.

CONTENT, ESSENCE OF CREATIVITY DEVELOPMENT OF FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS

Bahronova Shahlo

Bukhara State Pedagogical Institute Teacher of the «Technological education» department

Davlatova Nasiba Ubaidillayevna

Bukhara State Pedagogical Institute Student of «Technological education» department

Abstract: in the article, the content and essence of developing the creativity of future teachers of technology, as a result of the rapid development of science and technology, the volume of scientific knowledge, understanding and imagination is increasing sharply today. In such conditions, the requirements for future technology teachers with creative potential are increasing and their professional competence is at a high level.

Key words: science, technique, creative, technology, professional, competent, innovative, knowledge, skill, competence, idea, imagination, strategy, specialist, educational system, methodology.

Kirish. Fan va texnikaning jadal sur'atlar bilan rivojlanishi natijasida bugungi kunda ilmiy bilimlar, tushuncha va tasavvurlar hajmi keskin ortib bormoqda. Bunday sharoitda, kreativ salohiyatli bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarga bo'lgan talablar ortib borib, ularning kasbiy kompetentligini yuksak darajada bo'lishini talab etadi.

Zamonaviy ta'lim qaysi sohada bo'lmasin insonga o'zi va uni o'rab turuvchi olam haqida bilim beruvchi,

yashashni o'rgatuvchi, ushbu bilimlar asosida jamiyat taraqqiyoti uchun egallagan kasbini mukammal bilishga undovchi va rivojlantiruvchi kabi yagona maqsadlarga ega. Bundan kelib chiqqan holda bilim olish - bu maqsad emas, balki hayotda maqsadga aylangan strategiyani amalga oshirishga qaratilgan vositadir.

Zamonaviy jamiyatda oliy ta'lim muhim rol o'ynaydi. Istalgan davlatni tezlikda rivojlanishi, asosiy va inkor etib bo'lmaydigan intellektual imkoniyatlar ta'lim tizimini isloh qilish orqali amalga oshiriladi.

Kreativlik nafaqat yakka tartibdagi korxonalarining, balki mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini rivojlantirish uchun ham asos bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

Sanoatning, xususan, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi insonlarning kreativligini rivojlanishiga bog'liq. R.Florida, C.П.Лапачев ta'kidlaganidek, ushbu sifatni istalgan soha mutaxassislari uchun rivojlantirish muhim hisoblanadi. Tadqiqotlar ko'rsatishicha, innovatsion iqtisodiyotning muvaffaqiyati bevosita kreativ shaxslarga bog'liq bo'lib, jamiyatni kreativ mutaxassislarni kengaytirishga ehtiyoji yuqori.

Bugungi kunda kreativ mutaxassislarni shakllantirish zamonaviy jamiyat ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biridir. Qo'yilgan vazifaga faqatgina kreativ o'qitish metodikasini maqsadli olib borish bilan erishish mumkin, bunda ta'lim oluvchiga yangi amaliy bilimlarni tushunishiga, ulardan yangilik yaratishi va amaliyotga samarali tadbiq etishiga imkon berilishi lozim.

So'nggi yillarda oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining tikuvchilikka oid kreativ rivojlantirish, o'qitish metodikasini o'quv jarayonida qo'llash va zamonaviy ta'limning asosiy vazifalaridan biri sanalmoqda.

Respublikamiz va xorijiy mamlakat olimlari tomonidan kreativ o'qitishning falsafiy, psixologik va pedagogik nuqtai nazardan ko'p qirrali hususiyatlari tavsifi bo'yicha bir qancha ilmiy izlanishlar olib borilgan.

Yu.M.Asadovning fikricha, kreativlik salohiyatini eng qimmatli xususiyatlaridan biri uning innovatsiyani yaratishdagi asosiy rolidir. Innovatsiya - shaxs intellekti mahsuli bo'lib, kreativlikni qo'llash natijasida namoyon bo'ladi.

G.N.Ibragimovaning tadqiqot ishida kreativlik - shaxsning yaratuvchanlik, ijodkorlik xislatlarlari bilan bog'liq ko'nikmalar majmui bo'lib, u o'z ichiga muammolarga nisbatan yuqori darajadagi sezgirlik, intiutsiya, natijalarni oldindan ko'ra bilish, fantaziya, tadqiqotchilik va refleksiyaning qamrab oladi deb ta'kidlaydi.

A.A.Aripjanova esa kreativlikni o'rganish bo'yicha pedagogik faoliyatning o'ziga xosliklari va yondashuvlarni inobatga olib, pedagog kadrlarining kreativligini: faoliyatli, samarali, shaxsiy, muhitga doir, muammoli aspektlarda ko'rib chiqish lozimligini aniqlagan.

Turli tadqiqotlarda, jumladan, E.S.Shelestova tadqiqot ishlarida kreativlik tushunchasini yuzdan ortiq ta'rifi keltirilgan. Ko'pchilik mualliflarning fikricha kreativlik pedagogik jarayonda oliy ta'lim muassasalarining faoliyati bilan uzviy bog'liq, ya'ni ta'lim jarayoni va iqtisodiyotni modernizatsiya qilishning asosiy shartlari sifatida qaraladi. Bunda Oliy ta'lim muassasalar samaradorligini oshirishga qaratilgan asosiy faktorlardan biri bu moddiy texnik salohiyat tizimini yangilashdir.

Sh.X. Pozilovanning tadqiqot ishida oliy ta'lim muassasalari pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish kurslarida tinglovchilarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlaridan kelib chiqib, dizayn-fikrlash texnologiyasiga asoslangan empatiya, fokus, innovatsion g'oya, prototip, testlash kabi bosqichlarni kiritish orqali kreativ o'qitish metodikasi takomillashtirilgan.

Pedagog kadrlar kreativligini rivojlantirish zaruriyati E.E.Antonova, tomonidan yoritilgan. A.V. Kostryukov va D.V.Miroshnikova pedagogik faoliyatda kreativlikni paydo bo'lish ko'lami yetarlicha keng va buni pedagogning talabalarga bo'lgan munosabatida, pedagogik xulq-atvorda, fanni o'qitish metodikasida, talabalarga beriladigan materialni tanlashda, sinfdan tashqari o'qish va tarbiyaviy ishlarda ko'rish mumkinligi to'g'risida fikr yuritganlar.

M.M.Akeshova, L.Yu.Korolevalar tomonidan kreativlikni psixologik-pedagogik asoslari aniqlangan bo'lib, kreativlik ijodiy intellektual qobiliyat sifatida qaralgan, ya'ni olib borilayotgan tajribalarga yangilik kirita olish qobiliyati, muammoni aniqlashda va yechimini topishda original g'oyalar yaratish qobiliyati, shuningdek o'quv-tarbiyaviy jarayonga qaratilgan farazlarni shakllantirish qobiliyati kiradi deya ta'kidlaganlar.

Aksenova M., Gurina M., Dronova N kabi olimlarning tadqiqotlariga ko'ra, kreativ shaxs - hech qachon befarq, tinch holatda turmaydigan insondir. U anchagina tartibsiz, ko'p narsaga shubha bilan qaraydi, qiziqishlar doirasi keng, mustaqil fikrlaydi, atrof-dagilarni o'z dunyoqarashiga moslashtirishga intiladi.

Falsafiy ensiklopediya lug'atida kreativlik (lot. *creo*- ijod etmoq, yaratmoq) berilgan jarayon va muammolarni noodatiy ko'rishda echimini topishga yo'naltirilgan ijodiy o'zgarishlarga bo'lgan qobiliyat sifatida tavsiflanadi.

M.M.Akeshova, L.Yu.Koroleva va boshqa olimlar tomonidan kreativlikni psixologik-pedagogik asoslari

aniqlangan. Ularning ishlarida kreativlik ijodiy intellektual qobiliyat sifatida qaralib, olib borilayotgan tajribalarga yangilik kiritish qobiliyati, yangi muammoni qo'yishda va yechimini topishda original g'oyalarni yaratish qobiliyati, shuningdek jarayon elementlariga qaratilgan farazlarni shakllantirish, fikrlarning stereotip usullardan voz kechish qobiliyatlarini kiritganlar.

Pedagog kadrlar kreativligini rivojlantirish zaruriyati E.E.Antonova, Yu.A.Svetkova, M.Selkrig va K.Kiami tomonidan yoritilgan. A.V. Kostryukov va D.V.Miroshnikova pedagogik faoliyatda kreativlikni paydo bo'lish ko'lamini yetarlicha keng va buni pedagogning talabalarga bo'lgan munosabatida, pedagogik xulq-atvorda, fanni o'qitish metodikasida, talabalarga beriladigan materialni tanlashda, sinfdan tashqari o'qish va tarbiyaviy ishlarda ko'rish mumkinligi to'g'risida fikr yuritganlar.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining kreativlik darajasi kasbiy savodxonlik va olgan bilim, ko'nikma hamda malakalari asosida vujudga keladi va mashg'ulotlarini olib borishda, talabalarni o'zlashtirishi, amaliy ko'nikmasi, shuningdek bilimga chanqoqligi va talabalar kreativligini rivojlanishi hisobga olinadi.

T.A.Barisheva va Yu.A.Jigalovalar pedagogikada kreativlikni tizimli psixologik ta'lim sifatida talqin etib, unga faqatgina intellektual potensialni emas, balki motivatsiya, emotsiya, estetik rivojlanish darajasining mavjudligi, kommunikativ parametrlari, kompetentligi va h.k.larni ham kiritadi.

G.N.Ibragimovning tadqiqot ishida kreativlik shaxsning yaratuvchanlik, ijodkorlik xislatlarlari bilan bog'liq ko'nikmalar majmui bo'lib, u o'z ichiga muammolarga nisbatan yuqori darajadagi sezgirlik, natijalari oldindan ko'ra bilish, fantaziya, tadqiqotchilik va refleksiyani sanab oladi deb ta'kidlaydi.

Sh.X. Pozilovning "kreativ o'qitish" tushunchasini, pedagog va ta'lim oluvchi o'rtasidagi munosabat, o'zaro ta'lim oluvchi yoki ma'lum bir vosita orqali ta'lim oluvchi orasidagi jarayon bo'lib, u shaxs kreativligini rivojlantirishga xizmat qiladi deb ta'riflaydi.

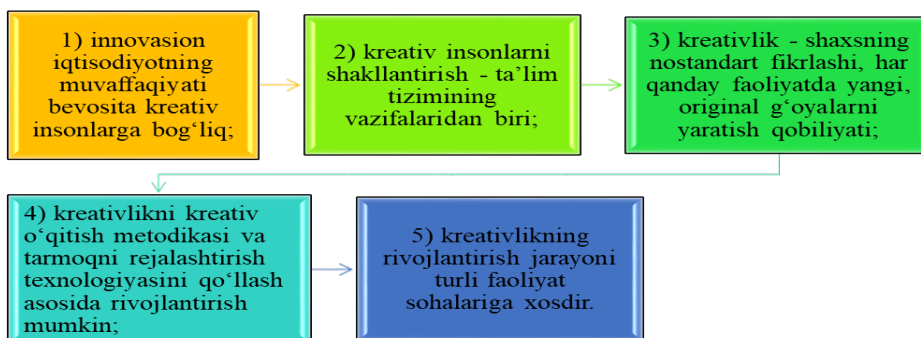
Adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, shaxsning ijodiy salohiyati muammoga mustaqil yondashuv, tanqidiy fikrlash; har qanday muammolarni tahlil qilish qobiliyati, analitik fikrlash; yechim topish qobiliyati; bilim olish, malaka va ta'lim berish usullarini yangicha usullarini kashf etish; egallangan bilimlarni yangi bilimlar bilan muvofiqlashtirish kabi ko'nikmalarda namoyon bo'lishi mumkin.

Biz kreativlik deganda bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining tanqidiy va ijodiy fikrlashi natijasida yangi amaliy g'oyalarni yaratishga qaratilgan faoliyati, "kreativ o'qitish" esa pedagog va ta'lim oluvchi o'rtasidagi ijodiy munosabat, o'zaro ta'lim oluvchi yoki ma'lum bir vosita orqali ta'lim oluvchi orasidagi kreativ jarayon bo'lib, u shaxs kreativligini rivojlantirishga xizmat qiladi deb ta'rifladik.

Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalari bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining tikuvchilikka oid kreativ rivojlantirish uchun qulay imkoniyat yaratish, talabalar tomonidan bayon qilingan turli-tuman fikrlar va g'oyalarni bag'rikenglik bilan qabul qilish hamda ularning o'quv jarayonidagi faolligini ta'minlash, har bir talabada uning kreativ fikrlashga, amaliy ishlarga qodirligi haqidagi ishonchini qaror toptirish, ularning ijodiy faolliklarini muntazam rag'batlantirish lozim. Ta'limni axborotlashtirish sharoitidan kelib chiqib talabalarni intellektual ijodkorligini rivojlantirish muhim sanaladi. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining tikuvchilikka oid kreativ rivojlantirishda texnologiya ta'limi praktikumi fanidan foydalanish ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Texnologiya ta'limi praktikumi fani bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilariga tikuvchilikka oid kasbiy amaliy ko'nikmalarni va malakalarni shakllantiradi. Texnologiya ta'limi praktikumi fani qo'l mehnatini o'rgatishda ijodiy qobiliyatlarni va bilishga qiziqishini, mustaqil faollikni o'stirib bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining tikuvchilikka oid kreativligini rivojlantiradi. Kasbiy amallarni o'rgatish esa umumkasbiy fanlar va o'quv amaliyoti o'zaro bog'liqligida amalga oshiriladi.

Shunday qilib, tadqiqot muammolari bo'yicha ilmiy-metodik adabiyotlarni tahlil qilish quyidagi asosiy g'oyalarni ajratib olishga imkon berdi:

Xulosa. Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining tikuvchilikka oid kreativligini rivojlantirishda, kreativ o'qitishni tashkil etish innovatsion jamiyatda talabalarning faol hayotga qiziqishi va xohishini uyg'otadi, fikrlarni tahlil qilishga undaydi, his-tuyg'ulari va kasbiy amaliy bilimlarini mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Арипджанова А.Р. (2017). Таълимни ахборотлаштириш шароитида олий таълим муассасалари педагогларининг креатив салоҳиятини ривожлантириш. п.ф. бўйича фалсафа доктори (PhD) диссер. автореф. (24 б).

Axmadovna S.D. (2021). Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashning kreativligini rivojlantirish: Sayfullayeva Dilafruz Axmadovna, Buxoro davlat universiteti Texnologik ta'lim kafedrasida dotsenti Baxronova Shaxlo Islomovna Buxoro davlat universiteti Texnologik ta'lim kafedrasida 2-kurs magistri //Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. – №. 7. (С. 213-224.616-619).

Bahronova Sh.I. (2024). Oliy ta'limda talabalarning kasbiy kompetensiyalarini va kreativligini shakllantirishda dasturlashtirilgan vositalarning o'rni. // "Pedagogik mahorat" ilmiy-nazariy metodik jurnal. №1 (B.184-188).

Baxronova S., Davlatova N. (2023). Texnologiya fanidan mashg'ulotlarni tashkil qilishning zamonaviy kompetensiyalari //Бюллетень педагогов нового Узбекистана. – Т. 1. – №. 7. (С. 64-68).

Baxronova S., Davlatova N. (2023). Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini tikuvchilikka oid kreativ rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – Т. 2. – №. 7. (С. 144-148).

Позилова Ш.Х.(2018). Креативная компетентность преподавателей информатики высших учебных заведений // Информатика и образование.-М.: - №1. (С.61-63).

Жўраев А. Р., Сайфуллаева Д. А., Бахронова Ш. (– 2020). Замонавий таълим технологилар асосида ташкил қилинадиган шахсга йўналтирилган таълим жараёни //Science and Education.. – Т. 1. – №. 8. (С. 169-176).

Sayfullayeva D.A., Kh K. S. Bahronova Sh.I (2020). //increasing the professional creativity of students in teaching. specialties. проблемы современной науки и образования научно-методический журнал. – Т. 12. – №. 157. – (С. 33).

Sayfullayeva D.A. Sh.I.Bahronova.,(2022). «Образование наука и инновационные идеи в мире» Xalqaro ilmiy jurnal. .Т. 1. – №.8.

Dilmurodovna R.D.(2023). Xalq hunarmandchiligi namunalarini takomillashtirish va rivojlantirish (zardo 'zlik san'ati misolida) //ijodkor o'qituvchi. Т. 3. – №. 27. – (С. 9-12).

Yunusovna Y. G. (2023). Insonlar hayotida o'zbek milliy etno-liboslarining o'rni va tarixi //образование наука и инновационные идеи в мире. – Т. 33. – №. 3. (С.122-125).

Islamovna B. S., Ubaidilloevna D. N., Norjona P. (2023). Modern competences of organizing technology courses //samarali ta'lim va barqaror innovatsiyalar. Т. 1. – №. 3. (С. 146-151).

Kazakov F. (2021). Methods to improve hackles in the production of quality yarn //Journal of Physics: Conference Series. – IOP Publishing. Т. 2094. – №. 4. (С. 042091)

Tohirovich R.E.(2023). The Importance of Using Graphics Programs in The Design of Sewing Items //Web of Teachers: Interscience Research. Т. 1. – №. 3. (С. 5-8).

Rayimova D.D. (2023). Texnologiya ta'limi praktikumi fanini o'qitishda innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llash imkoniyatlari //Educational Research in Universal Sciences.